

УДК 378.01:351.82(477.74)
DOI 10.32782/2412-9208-2024-3-211-226

**UNIVERSITIES FROM OCCUPIED TERRITORIES
OF THE ZAPORIZHZHIA REGION: DECISION-MAKING
UNDER UNCERTAINTY**

**УНІВЕРСИТЕТИ З ОКУПОВАНИХ ТЕРИТОРІЙ ЗАПОРІЗЬКОЇ
ОБЛАСТІ: ВИБІР В УМОВАХ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ**

Tetyana NESTORENKO,

PhD in Economics,
Associate Professor,
Associate Professor at Department
of Economics, Management
and Finance,
Berdyansk State Pedagogical
University
66, Zhukovsky Str., Zaporizhzhia,
69000, Ukraine
Professor AS, Department
of Management,
Academy of Silesia
43, Rolna Str., Katowice, 40-555,
Poland

tetyana.nestorenko@wst.pl

<https://orcid.org/0000-0001-8294-6235>

Jana PELIOVA,

PhD, Associate Professor,
Department of Finance,
Economic University of Bratislava
1, Dolnozemska cesta, Bratislava,
851-04, Slovakia

jana.peliova@euba.sk

<https://orcid.org/0000-0002-0305-0906>

Тетяна НЕСТОРЕНКО,

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри економіки,
менеджмента та фінансів,
Бердянський державний
педагогічний університет
вул. Жуковського, 66, м. Запоріжжя,
69000, Україна
професор AS, кафедра
менеджмента,
Сілезька академія
вул. Рольна, 43, м. Катовіце,
40-555, Польща

Яна ПЕЛІОВА,

PhD, доцент,
кафедра фінансів,
Економічний університет
в Братиславі
1, Дольноземська цеста,
м. Братислава, 851-04, Словаччина

Oleksandr NESTORENKO,
PhD in Economics,
Associate Professor,
Department of Management,
Academy of Silesia
43, Rolna Str., Katowice, 40-555,
Poland

Олександр НЕСТОПЕНКО,
кандидат економічних наук, доцент,
кафедра менеджмента,
Сілезька академія
вул.Рольна, 43, м. Катовіце,
40-555, Польща

oleksandr.nestorenko@wst.pl
<https://orcid.org/0000-0002-0852-9473>

ABSTRACT

The article examines the choices faced by higher education institutions (II–IV accreditation levels) regarding relocation versus remaining under occupation following the capture of part of the Zaporizhzhia region by Russian troops. It analyzes the results of decisions made by state universities (Berdiansk State Pedagogical University, Bogdan Khmelnytsky Melitopol State Pedagogical University, and Dmytro Motornyi Tavria State Agrotechnological University) to relocate from temporarily occupied cities to Zaporizhzhia. The strategies and results of their adaptation to new realities, despite the loss of material resources and the necessity of conducting educational and scientific activities in evacuation, are considered. An important aspect of the research is the analysis of the activities of private institutions, including Berdiansk University of Management and Business, Enerhodar and Melitopol Institutes of Public Administration of the Classical Private University, which chose the path of relocation, in contrast to the Berdiansk Institute of Public Administration, which remained in occupied territory. The analysis of relocation highlights a difference between the universities of Melitopol and Berdiansk. All universities from Melitopol, including two public and one private institution, moved their activities to Zaporizhzhia after the occupation of the city. In contrast, only two universities moved from Berdiansk in 2022: one state and one private, while the Berdiansk Institute of Public Administration of the Classical Private University remained in occupied territory and closed its activities. An analysis of the adaptation of relocated universities based on their positions in the consolidated rating of Ukrainian higher education institutions for 2023 and 2024 allows for an assessment of their effectiveness in the new conditions. The use of data from leading national rankings, such as «Top 200 Ukraine», «Scopus», and «Bal NMT per contract», provides a comprehensive overview of the quality of educational activities at these institutions.

Key words: *occupation, relocation, university, management, rating.*

Вступ. Окупація частини територій України не тільки драматично вплинула на всі сектори економіки країни та всі сфери суспільного життя [6, 7, 28], але й спровокувала масову релокацію населення [25], підприємств [24, 26, 33] та університетів [21, 30, 32, 36], що істотно змінило соціально-економічний ландшафт приймаючих регіонів.

Російська окупація українських територій у 2014–2024 роках мала серйозні наслідки для закладів вищої освіти (ЗВО). В 2014 році університети в окупованих регіонах, зокрема Криму та Донбасу, зіткнулися з втратою українського статусу, примусовою інтеграцією в російську

освітню систему та виїздом частини студентів і викладачів. Коли у 2014 році на сході України вибухнула війна, приблизно 150 000 студентів і 10 000 викладачів зіткнулися з невизначеністю [35]. Багато університетів були захоплені озброєними групами, що змусило студентів і персонал евакуюватися під примусом. Наприклад, Донецький національний медичний університет зазнав прямих погроз з боку бойовиків, що призвело до термінової евакуації [35]. Деякі університети були вимушені переїхати на підконтрольні Україні території, організовуючи навчання заново з обмеженими ресурсами. До 2016 року загалом вісімнадцять університетів переїхали з окупованих територій, багато з яких переїхали до безпечніших міст, таких як Київ і Харків.

Більший масштаб окупації відбувся у 2022 році. Університети з Херсону, Мелітополю, Бердянську та інших окупованих міст були змушені або призупинити діяльність, або терміново переміститися. Спостерігалися погіршення доступу до ресурсів, виїзд кваліфікованого персоналу та студентів, обмеження академічної свободи через загрози і тиск з боку окупаційної адміністрації. Для продовження роботи більшість закладів перейшли на дистанційний формат, адаптуючись до нових умов і розширюючи цифрову інфраструктуру. Після звільнення весною 2023 року Херсону та більшої частини Херсонської області [18] місцеві ЗВО отримали можливість повернутися в свої стіни. Станом на осінь 2024 року ЗВО з окупованих територій Запорізької області, які у 2022 році перемістилися до Запоріжжя та Києва, на жаль, поки такої можливості не мають і вимушені працювати переважно як «університети без стін» [27] або згорнути свою діяльність.

В умовах російсько-української війни університети в Україні змушені адаптувати свою діяльність до нестабільного середовища. Для менеджменту університету війна створює безпрецедентні виклики, що вимагають оперативного прийняття рішень для забезпечення стабільності освітнього процесу [31]. Проблеми переміщення університетів під час війни в Україні, особливо тих, які неодноразово переміщувалися, ілюструють складні вимоги до академічного менеджменту [34]. Акцент на людському та соціальному капіталі, діджиталізація процесів та підтримка репутації є ключем до виживання та адаптації переміщених університетів [2].

Досвід діджиталізації, здобутий під час пандемії COVID-19 [16], виявився вкрай корисним для переміщених університетів, оскільки дозволив їм адаптувати як освітні, так і управлінські та комунікативні процеси до умов вимушеної мобільності. Інструменти онлайн-навчання, віддаленої координації та цифрової взаємодії з викладачами, студентами та партнерами, які активно використовувалися під час пандемії, стали основою для безперервної роботи університетів у нових місцях. Цей

досвід дозволив швидше впровадити онлайн-ресурси та забезпечити навчальний процес навіть в умовах військової нестабільності.

Адаптаційні напрями та результати управління переміщеними університетами є темою численних сучасних досліджень [1, 3, 14, 22, 23]. Проте подальшого аналізу потребують зміни в освітньому середовищі українських регіонів, викликані повномасштабною війною, а також результати адаптації переміщених університетів до умов невизначеності.

Мета статті. Метою є аналіз змін в освітньому середовищі Запорізької області (рис. 1), зумовлених повномасштабною російсько-українською війною, та оцінка адаптаційних результатів університетів, переміщених із тимчасово окупованих територій.



Рис. 1. Запорізька область на карті України

Джерело: [20]

Методи та методика дослідження. Для аналізу результатів адаптації університетів Запорізької області, переміщених із тимчасово окупованих територій, було застосовано метод аналізу інформації електронних баз ЄДЕБО та «Освіта», аналізу інформації на сайтах цих переміщених університетів та їх сторінках в соціальних мережах, аналізу консолідованого рейтингу вишів України в 2023–2024 рр.

Результати та дискусії. Станом на жовтень 2024 року російськими військами окуповано значну частину Запорізької області. З перших днів повномасштабної війни під окупацію попали, зокрема, Бердянськ, Енергодар, Мелітополь і, відповідно, заклади вищої освіти (ЗВО) цих міст.

В реєстр суб'єктів освітньої діяльності Єдиної державної електронної бази з питань освіти (ЄДЕБО) включено 28 ЗВО Запорізької області [20], серед яких 7 – університети та інститути з окупованих територій. ЄДЕБО представляє собою автоматизовану систему, що збирає, зберігає та обробляє дані про освіту в Україні. Її власником є держава, а адмініструє Міністерство освіти та науки України разом з держпідприємством «Інфоресурс». Із 2012 року вона забезпечує підтримку вступних кампаній та облік документів про освіту. До ЄДЕБО підключено близько 904 закладів вищої освіти, 939 професійних закладів, інші освітні установи та понад 1900 органів управління освітою. База містить дані відкритого доступу, окрім персональних [19].

Ще одна система, в якій розміщується інформація про виші України, – інформаційно-виробнича система (ІВС) «Освіта». Вона була створена у 1996 році, представляє собою комплекс адміністративних, правових, програмних і технічних засобів, що формує єдине інтегроване інформаційне середовище для освітньої галузі в Україні [11]. В ІВС «Освіта» зареєстровано 15 університетів та інститутів Запорізької області [20], серед яких 6 – виші з окупованих територій [15] (табл. 1).

Таблиця 1

Університети та інститути з окупованих територій Запорізької області в електронних базах та системах України

№	Назва закладу освіти	ЄДЕБО	Освіта
1.	Товариство з обмеженою відповідальністю "Бердянський університет менеджменту і бізнесу"	+	-
2.	Бердянський державний педагогічний університет	+	+
3.	Бердянський інститут державного та муніципального управління Класичного приватного університету	+	-
4.	Енергодарський інститут державного та муніципального управління імені Р.Г. Хеноха "Класичного приватного університету"	+	+
5.	Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького	+	+
6.	Мелітопольський інститут державного та муніципального управління "Класичного приватного університету"	+	+
7.	Мелітопольський інститут екології та соціальних технологій вищого навчального закладу Відкритий міжнародний університет розвитку людини "Україна"	-	+
8.	Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного	+	+

Джерело: складено авторами на основі [15, 20].

Аналіз табл. 1 свідчить, що більшість університетів і інститутів із окупованих територій Запорізької області зареєстровані в Єдиній державній електронній базі з питань освіти, за винятком Мелітопольського інституту екології та соціальних технологій університету «Україна». Бердянський інститут державного та муніципального управління Класичного приватного університету не вносить актуальну інформацію в ЄДЕБО [4, 10], але є присутнім в цій системі.

Щодо включення до системи «Освіта», то спостерігається неповна реєстрація: приватні виші – Бердянський університет менеджменту і бізнесу та Бердянський інститут державного управління – не мають записів. Тому в нашому дослідженні ми будемо користуватися інформацією, представленою в ЄДЕБО (табл. 2).

Таблиця 2

Інформація про виші з окупованих територій Запорізької області

№	Назва закладу освіти	Сайт ЗВО	Адреса переміщення
1.	Товариство з обмеженою відповідальністю "Бердянський університет менеджменту і бізнесу"	http://bumib.edu.ua (станом на 31.10.2024 р. не активний)	м. Київ, бул. Академіка Вернадського, буд. 16-в
2.	Бердянський державний педагогічний університет	https://bdpu.org.ua	м. Запоріжжя, вул. Жуковського, 66
3.	Бердянський інститут державного та муніципального управління Класичного приватного університету	http://www.bidmu-kpu.com.ua/ (станом на 31.10.2024 р. не активний)	-
4.	Енергодарський інститут державного та муніципального управління імені Р.Г. Хеноха "Класичного приватного університету"	https://eidmu.zp.ua/	м. Запоріжжя, вул. Жуковського, 70-Б
5.	Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького	http://www.mdpu.org.ua/	м. Запоріжжя, вул. Запорізького козацтва, 6
6.	Мелітопольський інститут державного та муніципального управління "Класичного приватного університету"	http://midmu-kpu.com.ua/	м. Запоріжжя, вул. Жуковського, 70-Б
7.	Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного	http://www.tsatu.edu.ua	м. Запоріжжя, вул. Університетська (Жуковського), 66

Джерело: складено авторами на основі [9, 20]

Після початку повномасштабної війни більшість університетів, релокованих з окупованих територій Запорізької області, перемістилися до Запоріжжя. Зокрема, державні заклади, такі як Бердянський державний педагогічний університет, Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького та Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного, перемістилися до Запоріжжя, де зберігають свою освітню діяльність і забезпечують підтримку студентів і персоналу. До Запоріжжя також було релоковано Енергодарський інститут державного та муніципального управління імені Р.Г. Хеноха та Мелітопольський інститут державного та муніципального управління, які входять в структуру Класичного приватного університету. Приватний виш ТОВ «Бердянський університет менеджменту і бізнесу» перемістився до Києва. З окупованих територій не перемістився тільки один виш – Бердянський інститут державного та муніципального управління Класичного приватного університету, що може свідчити про різні пріоритети та різні можливості адаптації до нових умов. Також непереміщення може пояснити тим, що станом на початок повномасштабної війни даний виш не вів активну освітню та наукову діяльність.

Вже понад 2,5 роки переміщені університети з окупованих територій Запорізької області працюють в нових умовах. І вони з різними результатами змогли адаптуватися до умов невизначеності. Бердянський університет менеджменту і бізнесу станом на кінець жовтня 2024 року має неактивний сайт, на сторінках університету в соціальних мережах остання інформація датується 19 лютим 2022 року [5]. Державна служба якості освіти України за результатами аналізу таких показників, як чисельність здобувачів вищої освіти за останні три роки, кількість науково-педагогічних (педагогічних) працівників, працевлаштованих за основним місцем роботи, наявність відокремлених структурних підрозділів, наявність іноземних здобувачів вищої освіти, віднесла Бердянський університет менеджменту і бізнесу до суб'єктів господарювання з високим ступенем ризику [8].

Не зважаючи на те, що сайти Мелітопольського та Енергодарського інститутів державного та муніципального управління Класичного приватного університету є активними, інформація на них давно не актуалізувалася [13, 17]. Судити про активність даних вишів у здійсненні освітньої та наукової діяльності дуже складно через відсутність доступних даних у відкритому доступі та через відсутність цих вишів у рейтингу закладів вищої освіти. Скоріш за все, все це свідчить про поступове згорання діяльності даних вишів як самостійних суб'єктів ринку освітніх послуг України.

Аналіз результатів адаптації переміщених університетів через порівняння їх позицій у консолідованому рейтингу українських закладів вищої

освіти за 2023 і 2024 роки (табл. 3) дозволяє оцінити ефективність їхньої роботи в умовах релокації.

Для складання консолідованого рейтингу українських ЗВО використано дані з найбільш визнаних національних рейтингів – «Топ-200 Україна», «Scopus» і «Бал НМТ на контракт» [12]. Кожен із цих рейтингів оцінює університети за власними критеріями, що дає змогу отримати комплексну і збалансовану картину якості освіти.

У 2023–2024 рр. до рейтингу із переміщених університетів/інститутів з окупованих територій Запорізької області було включено три переміщених університети державної форми власності (Бердянський державний педагогічний університет, Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького й Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного) та один переміщений виш приватної форми власності – Бердянський університет менеджменту і бізнесу.

Таблиця 3 демонструє позиції 10 найкращих університетів Запоріжжя та Запорізької області за консолідованим рейтингом 2024 року. Дані табл. 3 свідчать, що заклади, які змушені були переміститися через окупацію, показали значний прогрес у загальнонаціональному рейтингу, що свідчить про успішну адаптацію та збереження якості освіти й наукових досліджень в умовах евакуації. Зокрема, Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького піднявся з 114-го на 67-е місце, Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного покращив позицію з 118-го на 114-е місце, Бердянський державний педагогічний університет піднявся з 157-го на 131-е місце. Таке покращення позицій в рейтингу вказує на їх успішну адаптацію та здатність підтримувати освітню якість і наукові досягнення в нових умовах після релокації.

Бердянський університет менеджменту і бізнесу не увійшов у десятку найкращих вишів Запорізької області – в консолідованому рейтингу вишів України 2024 року він займає 228-те місце з 235 вишів, які увійшли в рейтинг. Можна констатувати, що позиції не змінилися – в попередньому 2023 році він з 239 вишів рейтингу знаходився на 228–230-х місцях [12].

Натомість інші університети регіону, які не зазнали релокації, здебільшого погіршили свої позиції у рейтингу 2024 року порівняно з 2023 роком, що може свідчити про труднощі у підтримці освітньої якості та наукової активності в умовах невизначеності.

Висновки. Після окупації частини Запорізької області у 2022 році університети, розташовані на цих територіях, стикнулися з необхідністю ухвалювати стратегічно важливі рішення щодо подальшої діяльності в умовах невизначеності. В умовах військового тиску та

Таблиця 3

Найкращі виші Запорізької області

Заклад вищої освіти	Статус переміщеного університету	Місце, 2024 р. (2023 р.)	Місце в загальному рейтингу, 2024 р. (2023 р.)	Бал НМТ на контракт, 2024	TOP 200 Україна	Scopus
Запорізький національний університет	-	1 (1)	40 (29)	58	35	65
Запорізький державний медико-фармацевтичний університет	-	2 (3)	55-56 (58)	103	70	25
Національний університет «Запорізька політехніка»	-	3 (2)	60 (47)	117	39	75
Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького	+	4 (4)	67 (114)	63	74	112
Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного	+	5 (5)	114 (118)	184	67	97
Бердянський державний педагогічний університет	+	6 (6)	131 (157)	204	94	93
Класичний приватний університет	-	7 (9)	194 (218-219)	200	177	162
Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія	-	8 (10)	198-199 (202-204)	201	171	174
Технічний університет «Метінвест політехніка»	-	9 (7)	206 (170)	157	201	201
Запорізький інститут економіки та інформаційних технологій	-	10 (8)	214 (191)	178	201	207

Джерело: складено авторами за [11, 12, 20]

ризикую втрати академічної автономії вони обирали між релокацією на підконтрольні Україні території або залишенням на окупованих територіях. Усі державні університети перемістилися до Запоріжжя, забезпечуючи безперервність освітнього процесу та захищаючи академічні свободи. Рішення щодо релокації ґрунтувалося на державних зобов'язаннях університетів перед студентами та викладачами, а також на необхідності збереження якості освіти та її української ідентичності. Бердянський інститут державного і муніципального управління обрав інший шлях – залишився на окупованих територіях та згорнув свою діяльність.

У 2024 році університети державної форми власності Запорізької області, що зазнали релокації через окупацію, показали позитивну динаміку в загальноукраїнських рейтингах. Підвищення позицій таких переміщених університетів, як Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького, Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного та Бердянський державний педагогічний університет, свідчить про успішну адаптацію до нових умов і збереження академічних стандартів попри вимушену евакуацію.

Література

1. Ажажа М., Несторенко Т., Пеліова Я. Менеджмент університетів в умовах воєнного стану та повоєнного відновлення України. *Modeling the Development of the Economic Systems*. 2024. №1. С. 111–118. DOI: <https://doi.org/10.31891/mdes/2024-11-15>.
2. Ажажа М. А., Пеліова Я., Несторенко Т. П. Управління релокованими університетами в умовах підвищеної невизначеності. *Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету. Серія: Педагогічні науки*. 2023. №2. С. 27–40. DOI: <https://doi.org/10.31494/2412-9208-2023-1-2-27-40>.
3. Барбашова І. Тимчасово переміщені заклади вищої освіти України в реаліях сьогодення. *Collection of Scientific Papers «ЛОГОΣ»*. 2024. (March 29, Cambridge, UK). С. 435–438. DOI: <https://doi.org/10.36074/logos-29.03.2024.092>.
4. Бердянський інститут державного та муніципального управління Класичного приватного університету. Реєстр суб'єктів освітньої діяльності. Заклад вищої освіти. Бердянськ. URL: <https://registry.edbo.gov.ua/university/1393> (дата звернення: 31.10.2024).
5. Бердянський університет менеджменту і бізнес. URL: <https://www.facebook.com/bumib> (дата звернення: 31.10.2024).
6. Васильчук Н. О. Демографічні чинники впливу на трудовий потенціал. *Вісник Одеського національного університету. Економіка*. 2013. Т. 18, вип. 1/1. С. 51–53.
7. Гавриленко Н. В. Дія Сіті: деякі нюанси правового режиму в умовах війни. *Матеріали XIV міжнар. наук.-техн. конф. «Інновації в суднобудуванні та океанотехніці»*. Миколаїв : НУК, 2023. С. 518–519. URL: <http://surf.li/hxaxgz> (дата звернення: 15.10.2024).
8. Державна служба якості освіти України. Перелік закладів вищої освіти за ступенями ризику на 2024/2025 навчальний рік. 22 Жовтня 2024. URL: <https://sqe.gov.ua/perelik-zvo-stupeni-ryzuku-2024> (дата звернення: 21.10.2024).

9. До уваги студентів Бердянського університету менеджменту і бізнесу та Економіко-правничого фахового коледжу БУМіБ. URL: <http://surl.li/rvryzh> (дата звернення: 31.10.2024).
10. Єдина державна електронна база з питань освіти. Пошук конкурсних пропозицій. URL: <https://vstup.edbo.gov.ua/offers> (дата звернення: 22.10.2024).
11. IBC «Освіта». Опис системи. URL: <https://osvita.net/ua> (дата звернення: 22.10.2024).
12. Консолідований рейтинг вишів України 2024 року. URL: <https://osvita.ua/vnz/rating/> (дата звернення: 29.10.2024).
13. Мелітопольський інститут державного та муніципального управління Класичного приватного університету. URL: <http://midmu-kpu.com.ua> (дата звернення: 12.10.2024).
14. Несторенко Т. П. Значення університету для економіки міста: приклад впливу переміщеного університету. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2021. №5. Т. 1(298). С. 223–227. URL: <https://cutt.ly/8XRnuzs> (дата звернення: 19.09.2024).
15. Освіта. Визи України. Запорізька область. URL: <http://surl.li/xscxqlz> (дата звернення: 27.09.2024).
16. Остенда А., Кравченко Н., Істоміна Д., Алексеєва Г., Несторенко Т., Горбатюк Л. Роль засобів ІКТ в організації процесу інформування учнів під час карантину. *Zeszyty Naukowe WST*. 2022. №15. С. 109–126. DOI: <https://doi.org/10.54264/0037>.
17. Офіційний сайт Енергодарського інституту державного та муніципального управління ім. Р.Г. Хеноха Класичного приватного університету. URL: <https://eidmu.zp.ua/vazhlyva-informacziya> (дата звернення: 15.10.2024).
18. Перелік територій, на яких ведуться (велися) бойові дії або тимчасово окупованих Російською Федерацією (2024). Наказ Міністерства з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України, 22 грудня 2022 року №309 (із змінами відповідно до Наказу №360 від 14 жовтня 2024 року). URL: <http://surl.li/firoab> (дата звернення: 15.10.2024).
19. Про ЄДЕБО. URL: <https://info.edbo.gov.ua/about> (дата звернення: 19.10.2024).
20. Реєстр суб'єктів освітньої діяльності. Заклади вищої освіти. Запорізька область. URL: <https://registry.edbo.gov.ua/vishcha-osvita/23> (дата звернення: 11.10.2024).
21. Abyzova L., Babenko O., Nestorenko T., Reshetova I., Semeniuk M., Shevchenko O. Educational management in Ukraine: the place of displaced universities. *Sustainable Development Goals: The 2030 Agenda & Does environmental diplomacy reflect new challenges regarding climate change?* Workshop. Bratislava: University of Economics in Bratislava, 8.11.2017. URL: <https://cutt.ly/SYcVUXq> (дата звернення: 12.09.2024).
22. Azhazha M., Peliova J., Nestorenko T., Kaplunovska A., Kravchuk Y. Peculiarities of the Universities' Management Located on Frontline Territories. *Development Service Industry Management*. 2024. №2. С. 132–139. DOI: [https://doi.org/10.31891/dsim-2024-6\(20\)](https://doi.org/10.31891/dsim-2024-6(20)).
23. Bezubko B., Ponomarova A. Displaced higher education institutions: new challenges and prospects. *Bulletin of V. N. Karazin Kharkiv National University Economic Series*. 2023. № 104. P. 100–107. DOI: <https://doi.org/10.26565/2311-2379-2023-104-11>.
24. Havrilenko N. Liquidation of destroyed assets in war conditions. *Collection of Scientific Papers «SCIENTIA»*. 2023. P. 25–27. URL: <http://surl.li/whgozf> (дата звернення: 10.09.2024).
25. Kupenko O., Kostenko A., Kalchenko L., Pehota O., Kubatko O. Resilience and vulnerability of a person in a community in the context of military events. *Problems and*

Perspectives in Management. 2023. Т. 21, № 1. P. 154–168. DOI: [https://doi.org/10.21511/ppm.21\(1\).2023.14](https://doi.org/10.21511/ppm.21(1).2023.14).

26. Lavreniuk V., Polishchuk Y., Kornyluk A., Horbov V., Ivashchenko A. Government response on russian war in Ukraine: Relocating business. *Problems and Perspectives in Management*. 2023. Т. 21, № 4. P. 556–576. DOI: [https://doi.org/10.21511/ppm.21\(4\).2023.42](https://doi.org/10.21511/ppm.21(4).2023.42).

27. Lopatina H., Tsybuliak N., Popova A., Bohdanov I., Suchikova Y. University without Walls: Experience of Berdyansk State Pedagogical University during the war. *Problems and Perspectives in Management*. 2023. Т. 21, № 2-si. P. 4–14. DOI: [https://doi.org/10.21511/ppm.21\(2-si\).2023.02](https://doi.org/10.21511/ppm.21(2-si).2023.02).

28. Martynovych N., Britchenko I., Kolinets L., Popova Y. On Sustainable Development under the Conditions of Human Capital Migration: A New Agenda for External and Internal Population Displacement. *Problemy Ekorozwoju / Problems of Sustainable Development*. 2024. Т. 19, № 2. P. 23–34. DOI: <https://doi.org/10.35784/preko.6230>.

29. Nestorenko T., Dubrovina N., Peliova J. Local Economic Impact of Domestic and International Students: Case of University of Economics in Bratislava. *European Financial Systems 2016*. Proceedings of the 13th International Scientific Conference. Brno: Masaryk University, 2016. P. 496–501. URL: <https://cutt.ly/2YcBkOy> (дата звернення 10.09.2024).

30. Nestorenko T., Nestorenko O., Peliova J. Displaced and Fake Universities – Experience of Ukraine. *Economic, Political and Legal Issues of International Relations 2017*. 9–10. júna 2017, Virt, Volume of Scientific Papers. Ekonomická univerzita v Bratislave, Fakulta medzinárodných vzťahov. 2017. P. 265–271. URL: <https://11l.ink/MP0jV> (дата звернення 10.09.2024).

31. Nestulya O., Pedchenko N., Karpenko N., Nestulya S., Ivannikova M. Policy of managing the educational activities of the university in the context of the russian-Ukrainian war. *Problems and Perspectives in Management*. 2023. Т. 21, № 2-si. P. 61–66. DOI: [https://doi.org/10.21511/ppm.21\(2-si\).2023.08](https://doi.org/10.21511/ppm.21(2-si).2023.08).

32. Peliova J., Nestorenko T., Kovachov S., Suchikova Y., Nestorenko O. Adapting to adversity: A case study of asynchronous learning implementation in a relocated university amidst war. *Zeszyty Naukowe WST*. 2023. № 16. P. 119–132. DOI: <https://doi.org/10.54264/0067>.

33. Polishchuk Y., Kornyluk A., Lavreniuk V., Horbov V., Ivashchenko A., Tepluk M. Running a business during wartime: Voice of Ukrainian displaced business. *Problems and Perspectives in Management*. 2024. Т. 22, № 3. P. 287–302. DOI: [https://doi.org/10.21511/ppm.22\(3\).2024.23](https://doi.org/10.21511/ppm.22(3).2024.23).

34. Porkuian O., Tselishchev O., Halhash R., Ivchenko Y., Khandii O. Twice displaced, but unconquered: The experience of reviving a Ukrainian university during the war. *Problems and Perspectives in Management*. 2023. Т. 21, № 2-si. P. 98–105. DOI: [https://doi.org/10.21511/ppm.21\(2-si\).2023.12](https://doi.org/10.21511/ppm.21(2-si).2023.12).

35. Roache M. The Forgotten Story Behind Crimea's Only Displaced University. *Atlantic Council*. 2018. URL: <http://surl.li/stfpuv>.

36. Tsybuliak N., Lopatina H., Shevchenko L., Popova A., Kovachov S., Suchikova Y., Popov A. I. Researchers of Ukrainian universities in wartime conditions: Needs, challenges and opportunities. *Regional Science Policy & Practice*. 2024. Т. 16, вип. 9. № 100012. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.rssp.2024.100012>.

References

1. Azhazha, M., Nestorenko, T., & Peliova, J. (2024). Menedzhment universytetiv v umovakh voiennoho stanu ta povojnennoho vidnovlennia Ukrainy [Management of universities in the conditions of martial law and post-war recovery of Ukraine]. *Modeling*

the Development of the Economic Systems, (1), 111–118. <https://doi.org/10.31891/mdes/2024-11-15> [in Ukrainian].

2. Azhazha, M. A., Peliova, J., & Nestorenko, T. P. (2023). Upravlinnia relokovanymy universytetamy v umovakh pidvyshchenoi nevyznachenosti [Management of relocated universities under heightened uncertainty]. *Naukovi zapysky Berdyanskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu. Seriya: Pedahohichni nauky*, (2), 27–40. <https://doi.org/10.31494/2412-9208-2023-1-2-27-40> [in Ukrainian].

3. Barbashova, I. (2024). Tymchasovo peremishcheni zaklady vyshchoi osvity Ukrainy v realiiakh sohodennia [Temporarily relocated higher education institutions in Ukraine's present realities]. *Collection of Scientific Papers «ΛΟΓΟΣ»*, (March 29, Cambridge, UK), 435–438. <https://doi.org/10.36074/logos-29.03.2024.092> [in Ukrainian].

4. Berdyanskyi Instytut Derzhavnoho ta Munitsypalnoho Upravlinnia Klasychnoho Pryvatnoho Universytetu. (2024). Rejestr subjektiv osvitnoi diialnosti. Zaklad vyshchoi osvity [Register of educational activity entities. Higher education institution]. Retrieved from: <https://registry.edbo.gov.ua/university/1393> [in Ukrainian].

5. Berdyanskyi Universytet Menedzhmentu i Biznesu. (2024). Retrieved from: <https://www.facebook.com/bumib> [in Ukrainian].

6. Vasylychuk, N. O. (2013). Demografichni chynnyky vplyvu na trudovyi potentsial [Demographic factors impacting labor potential]. *Visnyk Odeskoho natsionalnoho universytetu. Ekonomika*, 18(1/1), 51–53. [in Ukrainian].

7. Havrylenko, N. V. (2023). Diia Siti: deiakii niuansy pravovoho rezhymu v umovakh viiny [Diia City: Certain nuances of the legal regime under wartime conditions]. *Proceedings of XIV International Scientific and Technical Conference "Innovations in Shipbuilding and Ocean Engineering"*, NUK, 518–519. Retrieved from: <http://surl.li/hsaxgz> [in Ukrainian].

8. Derzhavna sluzhba yakosti osvity Ukrainy. (2024). Perelik zakladiv vyshchoi osvity za stupeniamy ryzyku na 2024/2025 navchalnyi rik [List of higher education institutions by risk levels for 2024/2025 academic year]. Retrieved from: <https://sqe.gov.ua/perelik-zvo-stupeni-ryzyku-2024> [in Ukrainian].

9. Do uvahy studentiv Berdyanskoho universytetu menedzhmentu i biznesu ta Ekonomiko-pravnychnoho fakhovoho koledzhu BUMiB [To the attention of the students of the Berdyan University of Management and Business and the Economic and Legal College of BUMiB. (2024). Retrieved from: <http://surl.li/rvryzh> [in Ukrainian].

10. Yedyna derzhavna elektronna baza z pytan osvity. (2024). Poshuk konkursnykh propozytsii [Search for competitive offers]. Retrieved from: <https://vstup.edbo.gov.ua/offers> [in Ukrainian].

11. IVS «Osvita». (2024). Opys systemy [System description]. Retrieved from: <https://osvita.net/ua> [in Ukrainian].

12. Konsolidovanyi reitynh vyshiv Ukrainy 2024 roku. Retrieved from: <https://osvita.ua/vnz/rating/> [in Ukrainian].

13. Melitopolskyi Instytut Derzhavnoho ta Munitsypalnoho Upravlinnia Klasychnoho Pryvatnoho Universytetu. (2024). Retrieved from: <http://midmu-kpu.com.ua> [in Ukrainian].

14. Nestorenko, T. P. (2021). Znachenia universytetu dlia ekonomiky mista: pryklad vplyvu peremishchenoho universytetu [The role of universities for city economies: The example of a displaced university]. *Visnyk Khmelnytskoho natsionalnoho universytetu*, 5(1), 223–227. Retrieved from: <https://cutt.ly/8XRnuzs> [in Ukrainian].

15. Osvita. Vnzy Ukrainy. Zaporizka oblast [Education. Universities of Ukraine. Zaporizhzhia Region]. (2024). Retrieved from: <http://surl.li/cxcqlz> [in Ukrainian].

16. Ostenda, A., Kravchenko, N., Istomina, D., Alekseeva, H., Nestorenko, T., & Horbatiuk, L. (2022). Rol zasobiv IKTs v orhanizatsii protsesu informuvannia uchniv pid chas karantynu [The role of ICT tools in organizing student communication during

quarantine]. *Zeszyty Naukowe WST*, (15), 109–126. <https://doi.org/10.54264/0037> [in Ukrainian].

17. Ofitsiyniy sait Enerhodarskoho Instytutu Derzhavnoho ta Munitsypalnoho Upravlinnia im. R. G. Khenokha Klasychnoho Pryvatnoho Universytetu. (2024). Retrieved from: <https://eidmu.zp.ua/vazhlyva-informacziya> [in Ukrainian].

18. Perelik terytorii, na yakykh vedutsia (velysia) boiovi dii abo tymchasovo okupovanykh Rosiiskoiu Federatsiieiu [List of territories where hostilities are ongoing or temporarily occupied by the Russian Federation]. (2024). Nakaz Ministerstva z pytan reintehratsii tymchasovo okupovanykh terytorii Ukrainy, 22 hrudnia 2022 roku No. 309 (iz zminamy vidpovidno do Nakazu No. 360 vid 14 zhovtnia 2024 roku). Retrieved from: <http://surl.li/firoab> [in Ukrainian].

19. Pro YEDEBO [About YEDEBO]. (2024). Retrieved from: <https://info.edbo.gov.ua/about> [in Ukrainian].

20. Reiestr subjektiv osvithoi diialnosti. Zaklady vyshchoi osvity. Zaporizka oblast [Register of educational activity entities. Higher education institutions. Zaporizhzhia Region]. (2024). Retrieved from: <https://registry.edbo.gov.ua/vishcha-osvita/23> [in Ukrainian].

21. Abyzova, L., Babenko, O., Nestorenko, T., Reshetova, I., Semeniuk, M., & Shevchenko, O. (2017). Educational management in Ukraine: The place of displaced universities. *Sustainable Development Goals: The 2030 Agenda & Does Environmental Diplomacy Reflect New Challenges Regarding Climate Change?* Workshop, Bratislava: University of Economics in Bratislava. Retrieved from: <https://cutt.ly/SYcVUXq> [in English].

22. Azhazha, M., Peliova, J., Nestorenko, T., Kaplunovska, A., & Kravchuk, Y. (2024). Peculiarities of the universities' management located on frontline territories. *Development Service Industry Management*, (2), 132–139. [https://doi.org/10.31891/dsim-2024-6\(20\)](https://doi.org/10.31891/dsim-2024-6(20)) [in English].

23. Bezzubko, B., Ponomarova, A. (2023). Displaced higher education institutions: new challenges and prospects. *Bulletin of V. N. Karazin Kharkiv National University Economic Series*. № 104. P. 100–107. DOI: <https://doi.org/10.26565/2311-2379-2023-104-11>. [in English].

24. Havrilenko, N. (2023). Liquidation of destroyed assets in war conditions. *SCIENTIA*, (1), 25–27. Retrieved from: <http://surl.li/whgozf> [in English].

25. Kупenko, O., Kostenko, A., Kalchenko, L., Pehota, O., & Kubatko, O. (2023). Resilience and vulnerability of a person in a community in the context of military events. *Problems and Perspectives in Management*, 21(1), 154–168. [https://doi.org/10.21511/ppm.21\(1\).2023.14](https://doi.org/10.21511/ppm.21(1).2023.14) [in English].

26. Lavreniuk, V., Polishchuk, Y., Kornyluk, A., Horbov, V., & Ivashchenko, A. (2023). Government response on Russian war in Ukraine: Relocating business. *Problems and Perspectives in Management*, 21(4), 556–576. [in English].

27. Lopatina, H., Tsybuliak, N., Popova, A., Bohdanov, I., & Suchikova, Y. (2023). University without Walls: Experience of Berdyansk State Pedagogical University during the war. *Problems and Perspectives in Management*, 21(2-si), 4–14. [https://doi.org/10.21511/ppm.21\(2-si\).2023.02](https://doi.org/10.21511/ppm.21(2-si).2023.02) [in English].

27. Martynovych, N., Britchenko, I., Kolinets, L., & Popova, Y. (2024). On Sustainable Development under the Conditions of Human Capital Migration: A New Agenda for External and Internal Population Displacement. *Problemy Ekorozwoju – Problems of Sustainable Development*, 19(2), 23–34. <https://doi.org/10.35784/preko.6230> [in English].

28. Nestorenko, T., Dubrovina, N., & Peliova, J. (2016). Local Economic Impact of Domestic and International Students: Case of University of Economics in Bratislava. In *European Financial Systems 2016: Proceedings of the 13th International Scientific*

Conference (pp. 496–501). Brno: Masaryk University. Retrieved from: <https://cutt.ly/2YcBkOy> [in English].

29. Nestorenko, T., Nestorenko, O., & Peliova, J. (2017). Displaced and Fake Universities – Experience of Ukraine. In *Economic, Political and Legal Issues of International Relations 2017*, June 9–10, Virt, Ekonomická univerzita v Bratislave, Fakulta medzinárodných vzťahov (pp. 265–271). Retrieved from: <https://111ink/MP0jV> [in English].

30. Nestulya, O., Pedchenko, N., Karpenko, N., Nestulya, S., & Ivannikova, M. (2023). Policy of managing the educational activities of the university in the context of the Russian-Ukrainian war. *Problems and Perspectives in Management*, 21(2-si), 61–66. [https://doi.org/10.21511/ppm.21\(2-si\).2023.08](https://doi.org/10.21511/ppm.21(2-si).2023.08) [in English].

31. Peliova, J., Nestorenko, T., Kovachov, S., Suchikova, Y., & Nestorenko, O. (2023). Adapting to adversity: A case study of asynchronous learning implementation in a relocated university amidst war. *Zeszyty Naukowe WST*, (16), 119–132. <https://doi.org/10.54264/0067>. [in English].

32. Polishchuk, Y., Kornyliuk, A., Lavreniuk, V., Horbov, V., Ivashchenko, A., & Tepluk, M. (2024). Running a business during wartime: Voice of Ukrainian displaced business. *Problems and Perspectives in Management*, 22(3), 287–302. [https://doi.org/10.21511/ppm.22\(3\).2024.23](https://doi.org/10.21511/ppm.22(3).2024.23) [in English].

33. Porkuian, O., Tselishchev, O., Halhash, R., Ivchenko, Y., & Khandii, O. (2023). Twice displaced, but unconquered: The experience of reviving a Ukrainian university during the war. *Problems and Perspectives in Management*, 21(2-si), 98–105. [https://doi.org/10.21511/ppm.21\(2-si\).2023.12](https://doi.org/10.21511/ppm.21(2-si).2023.12) [in English].

34. Roache, M. (2018). The Forgotten Story Behind Crimea's Only Displaced University. *Atlantic Council*. Retrieved from: <http://surl.li/stfpuv> [in English].

35. Tsybuliak, N., Lopatina, H., Shevchenko, L., Popova, A., Kovachov, S., Suchikova, Y., & Popov, A. I. (2024). Researchers of Ukrainian universities in wartime conditions: Needs, challenges and opportunities. *Regional Science Policy & Practice*, 16(9), Article 100012. <https://doi.org/10.1016/j.rssp.2024.100012> [in English].

АНОТАЦІЯ

У статті розглядається питання вибору закладами вищої освіти (II–IV рівні акредитації) між релокацією та залишенням в окупації після захоплення російськими військами частини території Запорізької області. Аналізуються рішення щодо переміщення з тимчасово окупованих міст до Запоріжжя державних університетів (Бердянський державний педагогічний університет, Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького та Таверійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного). Розглянуто стратегії та також результати їх адаптації до нових реалій попри втрату матеріальної бази та необхідність провадження освітньої та наукової діяльності в евакуації. Важливим аспектом дослідження є аналіз діяльності приватних закладів, таких як Бердянський університет менеджменту і бізнесу, Енергодарський та Мелітопольський інститути державного управління Класичного приватного університету, які обрали шлях релокації, на відміну від Бердянського інституту державного управління, що залишився на окупованій території. Аналіз фактів релокації вказує на різницю між університетами Мелітополя та Бердянська. Всі університети Мелітополя, серед яких два державних та один приватний, після окупації міста перемістили свою діяльність до Запоріжжя. Водночас з Бердянська у 2022 році перемістилися два університети: один державний та один приватний, але один приватний (Бер-

дяньський інститут державного управління Класичного приватного університету) залишився на окупованій території та згорнув свою діяльність. Аналіз адаптації переміщених університетів на основі їхніх позицій у консолідованому рейтингу українських закладів вищої освіти за 2023 і 2024 роки дозволяє оцінити їхню ефективність у нових умовах. Використання даних з провідних національних рейтингів, таких як «Топ-200 Україна», «Scopus» і «Бал НМТ на контракт», забезпечує комплексний огляд якості освітньої діяльності вишів.

Ключові слова: окупація, релокація, університет, управління, рейтинг.